

Müxtəlif dillərə mənsub olan insanlar Azərbaycan dilini sadəcə eşidərək, onun mənəsini o qədər bilməyərək, Azərbaycan dilinin nə qədər şeirə bənzədiyini, xoş ahəngli olduğunu dəfələrlə qeyd ediblər. Biz dilimizlə fərqli etməliyik. Dil hər bir millətin milliliyinin əsasıdır. Ona görə də hər bir gənc öz ana dilini, Azərbaycan dilini, müasir Azərbaycan dilini gərək ən incəliklərinə qədər bilsin və bu dilən istifadə etsin. Biz müstəqil Azərbaycanda Azərbaycan dilini dövlət dili etdiyimiz ki, cəmiyyətimizdə də, xalqımızın içində də Azərbaycan dilini mütləq hakim dil etməliyik." - Ulu Öndər Heydər Əliyev.

Tarix göstərir ki, Azərbaycan dili müxtəlif dövrlərdə rəsmən dövlət dili kimi elan edilib bir müddət fealiyyət göstərsə də, dövlət dili statusu uzun süre bilməmişdir. Yalnız xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyev 1969-cu ildə hakimiyətə gəldikdən sonra milli dilimizin xilaskarı kimi tarixe öz əbədi imzasını qoymuşdur. Tam qətiyyətə demək olar ki, ulu öndər Heydər Əliyevin keçən əsrin 70-80-ci illərində yeritdiyi fəal və ardıcıl dil siyaseti Azərbaycanda milli özünəqayıldı, milli özüñüdərk və milli azadlıq ruhunu yüksəltti.

Ölkə rəhbərinin təşəbbüsü və fəal iştirakı ilə 1995-ci il oktyabrın 31-de Konstitusiyada dövlət dili haqqında maddesi ilə bağlı keçirilən gərgin və tam demokratik müzakirələr neticesində Azərbaycan dilinin qanuni haqqı özüne qaytarıldı. Həmin il noyabrın 12-də qəbul olunan Konstitusiyada Azərbaycan dili Azərbaycan Respublikasının Dövlət dili kimi təsbit (21-ci maddə) olundu.

Azərbaycan Prezidentinin imzaladığı "Dövlət dilinin tətbiqi işinin təkmilləşdirilməsi haqqında" 18 iyun 2001-ci il tarixli, 506 sayılı fəman, "Azərbaycan Respublikası Dövlət Dil Komissiyasının tərkibinin təsdiq edilməsi haqqında" 4 iyul 2001-ci il tarixli, 76 nömrəli sərəncam, "Azərbaycan əlifbası və Azərbaycan dili gününün təsis edilməsi haqqında" 9 avqust 2001-ci il tarixli, 552 nömrəli sərəncam və nəhayət, 2003-cü il yanvarın 2-də qüvvəyə minmiş "Azərbaycan Respublikasının dövlət dili haqqında" qanun ölkəmizdə dil siyaseti və dil quruculuğunun mükəmməl konsepsiyasını, onun uzunmüddəlli strategiyasını və aydın programını və rən tarixi qanunvericilik aktlarından. Bu sənədlərin hazırlanmasında böyük tarixi şəxsiyyət Heydər Əliyevin yüksək intellekti, zəngin

Dövlət dili uğrunda ardıcıl mübarizə aparan Ulu Öndər Heydər Əliyev

Nigar Abasova, Azərbaycan dili və ədəbiyyat müəllimi

dövlətçilik təcrübəsi, yenilməz məntiqi, vətəndaşlıq qeyrieti, ana dilinə misilsiz məhəbəti mühüm rol oynayıb.

Respublikamızın çoxminli təhsil işçiləri "Azərbaycan Respublikasının dövlət dili haqqında" qanundan, eləcə də ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin dil siyaseti ilə bağlı imzaladığı silsilə fəmanlardan irəli gələn vəzifələrin yerinə yetirilməsində, Ulu Öndərin dövlət dili ilə əlaqədar verdiyi müdrik göstərişlərin, irəli sürdüyü müddəə və ideyaların gerçəkləşməsində yaxından iştirak edirlər. Ölkəmizdə hər il "Ana dili" günü təntənəli surətdə qeyd edilir.

Azərbaycan dilinin dövlət dili statusuna yüksəlməsi yolunda möhtərem Heydər Əliyevin başlığı müqəddəs milli mücadilənin tarixi bir qərinədən çox davam etmişdir. Milli tariximizə Heydər Əliyev epoxası kimi daxil olmuş 1969-2003-cü illərdə Azərbaycan dilinin hərtərəfli inkişafı yalnız rəsmi sənədlərdə deyil, sözün həqiqi mənasında, gündəlik həyatda, təcrübədə ümumişlək dilə, dövlət dilinə çevrilmesi, beynəlxalq münasibətlər

sistemine, dünya diplomatiyasına yol tapması, beynəlxalq aləminin çox mötəbər məclislərinin kurslularından eşidilməsi ulu öndərimizin ana dilimizin inkişafına, onun sosial-siyasi və mədəni həyatda layiqli yer tutmasına göstərdiyi qayğı və diqqətin, son dərəcə də qısqıq, düşünülmüş və uzaqgörən dil siyasetinin neticesində mümkün olmuşdur. Bu şərəfli tarixi yolun başlanğıcı hələ 1970-ci ildə BDU-nun 50 illik yubileyində o dövr üçün, kommunist rejimi üçün fövqəladə hadisə sayılan respublika rəhbərinin Azərbaycan dilində çıxışı ilə başlandı. Bu tarixi çıxış ziyalılara, bütün xalqa respublika rəhbərinin Azərbaycan dilinə qayğı və ehtiramı haqda bir xəbərdarlıq idi ki, bu proses sonralar milli özünüdərkədə müstəsna rol oynadı. Az keçmədi ki, Azərbaycan dili nüfuzlu məclislərə, dövlət əhəmiyyətli tədbirlərə yol açdı, Heydər Əliyevin qayğısı sayəsində ali məktəblər üçün dördüncü "Müasir Azərbaycan dili" dərsliyinə, "Azərbaycan dilinin dialektologiyasının əsasları" dərs vəsaitinə respublika Dövlət mükafatları verildi, təhsil müəssisələrində ana dilinin tədrisinə ayrılan saatların miqdəri artırıldı, Azərbaycan dili və ədəbiyyatı ixtisası üzrə ali məktəblərə qəbul planları əhəmiyyətli dərəcəde artırıldı.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Dövlət dilinin tətbiqi işinin təkmilləşdirilməsi haqqında" Fəmanının tələbləri baxımından ümumtəhsil məktəblərində Azərbaycan dili və ədəbiyyatının tədrisi vəziyyəti və onun yaxşılaşdırılması tədbirləri barədə Respublika Təhsil Nazirliyinin 2002-ci ilin 11 iyul tarixli, 70 nömrəli kollegiya qərarında göstərilir ki, ümumtəhsil məktəbi şagirdlərinin əsl vətəndaş kimi yetişdirilməsində, onlara milli mənevi və ümumtəhsil məktəblərində dəyərlərin aşınmasına, milli mənliyinin dərk edilməsində Azərbaycan dili və ədəbiyyat fənlərinin əhəmiyyəti böyükdür. Azərbaycan dili ölkəmizin müstəqilliye qədəm qoyması ilə dönyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan milyonlarla azərbaycanlıların milli birliyinin yaradılmasında və əlaqələrinin genişləndirilmə-

sində müstəsna rol oynayır, soydaşlarımızın ünsiyyət silahına çevirilir.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin Azərbaycana uzunmüddətli rəhbərliyinin ən sanballı göstəricisi azərbaycanlıq məfkurəsinin və milli ruhun hədsiz yüksəlişi, milli özünüdərkin keçmişin buxovlarından azad olunması, xalqın qan yaddaşının özüne qaytarılması kimi fundamental prinsiplər əsasında milli dövlətçilik arzularının və hisslerinin güclənməsinə, real siyasi amilə çevrilməsinə nail olunmasıdır.

Ulu Öndər Heydər Əliyev xalqın formallaşmasında, yaşamasında ana dilin rolunu yüksək qiymətləndirmiştir: "Hər bir xalq öz dili ilə yaranır. Ancaq bu dili yaşatmaq, inkişaf etdirmək və dünya mədəniyyəti səviyyəsine qaldırmaq xalqın qabaqcıl adamlarının, elm, bilik xadimlərinin fəaliyyəti neticəsində mümkün olur".

Ulu öndər gənclərimizə mehz ana dili əsasında dönya dərk etməyi məsləhət görürdü. Azərbaycan gənclərinə xarici dilləri - ingilis, alman, fransız, çin və s. dilləri öyrənməklə, ilk növbədə, öz ana dilini daha müəkkəm bilməyi tövsiyə edirdi.

XX əsrin ikinci yarısında Azərbaycan dilinin hərtərəfli inkişafı, ümumişlək dilə, dövlət dilinə çevrilmesi, diplomatiya aləminə yol açması, dönya dərk etməyi məsləhət görürdü. Azərbaycan gənclərinə xarici dilləri - ingilis, alman, fransız, çin və s. dilləri öyrənməklə, ilk növbədə, öz ana dilini daha müəkkəm bilməyi tövsiyə edirdi. XX əsrin ikinci yarısında Azərbaycan dilinin hərtərəfli inkişafı, ümumişlək dilə, dövlət dilinə çevrilmesi, diplomatiya aləminə yol açması, dönya dərk etməyi məsləhət görürdü. Azərbaycan dilinin inkişafı, onun tətbiqi sahəsinin genişləndirilməsi və yabançı təsir-lərdən qorunması, habelə bu dilin saflığı, təmizliyi istiqamətində Heydər Əliyevin yeridiyi siyaset bu gün onun siyasi kursunun layiqli davamçısı möhtərem Prezidentimiz cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Ulu Öndər Heydər Əliyevin dil siyaseti, onun dilimizin inkişafı yönündə göstərdiyi tarixi xidmətlərlə əsl məktəbdər və bu məktəbin təcrübəsində zaman-zaman istifadə olunacaqdır.